

travelbook

Mediolan i Lombardia

PRZY
ZAKUPIE
**ebook
gratis**

ERGO
HESTIA

**Ubezpieczenie
w podróży**

Autorzy przewodnika: Beata Pomykańska, Paweł Pomykański

Redaktor prowadzący: Maciej Żemojtel

Redakcja: Anna Pałczyńska

Korekta: Kamila Czok

Opieka techniczna: Katarzyna Leja

Opracowanie kartograficzne: Rafał Bletek

Źródło pochodzenia danych kartograficznych:

© OpenStreetMap contributors; www.opendatacommons.org/licenses/odbl

Projekt okładki: ULABUKA

Wszelkie prawa zastrzeżone. Nieautoryzowane rozpowszechnianie całości lub fragmentu niniejszej publikacji w jakiegokolwiek postaci jest zabronione. Wykonywanie kopii metodą kserograficzną, fotograficzną, a także kopiowanie książki na nośniku filmowym, magnetycznym lub innym powoduje naruszenie praw autorskich niniejszej publikacji.

Wszystkie znaki występujące w tekście są zastrzeżonymi znakami firmowymi bądź towarowymi ich właścicieli.

Autorzy oraz wydawnictwo Helion dołożyli wszelkich starań, by zawarte w tej książce informacje były kompletne i rzetelne. Nie biorą jednak żadnej odpowiedzialności ani za ich wykorzystanie, ani za związane z tym ewentualne naruszenie praw patentowych lub autorskich. Autorzy oraz wydawnictwo Helion nie ponoszą również żadnej odpowiedzialności za ewentualne szkody wynikłe z wykorzystania informacji zawartych w książce.

Wydawnictwo Helion

ul. Kościuszki 1c, 44-100 Gliwice

tel.: 32 2309863

e-mail: redakcja@bezdroza.pl

księgarnia internetowa: <http://bezdroza.pl>

Drogi Czytelniku!

Jeżeli chcesz ocenić tę książkę, zajrzyj pod adres:

<http://bezdroza.pl/user/opinie/?bemel1>

Możesz tam wpisać swoje uwagi, spostrzeżenia, recenzję.

Wydanie I

ISBN: 978-83-283-2125-0

Copyright © Helion, 2016

- **Kup książkę**
- **Poleć książkę**
- **Oceń książkę**

- **Księgarnia internetowa**
- **Lubią to!**
Nasza społeczność

Mediolan i Lombardia

PRZY
ZAKUPIE
**ebook
gratis**

Kup książkę

Bezdroża

Poleć książkę

Plac Katedralny

Serce Mediolanu stanowi ★ **plac Katedralny** (Piazza del Duomo) z imponującą katedrą Narodzenia NMP, która jest architektonicznym symbolem miasta. W pobliżu znajdują się też inne słynne obiekty z Galerią Wiktora Emanuela II i operą na czele. Bez zobaczenia ich nie można powiedzieć, że było się w Mediolanie. To tu najlepiej rozpocząć zwiedzanie miasta (sześć pierwszych podrozdziałów obejmuje opis atrakcji, które mogą odwiedzić osoby pozostające w Mediolanie tylko kilka godzin; większość obiektów jest dostępna pieszo i nie trzeba korzystać z komunikacji miejskiej). Plac ma kształt prostokąta i zajmuje powierzchnię ok. 17 tys. m² (część przed świątynią; wraz z katedrą mierzy 34 tys. m²). Co roku odwiedza go ponad 6 mln turystów.

Inicjatorem powstania placu był Azzone Visconti, władca Mediolanu w latach 1329–39. Zdecydowano o rozbiórce budynków, m.in. licznych gospód okalających dwa największe wówczas mediolańskie kościoły: bazylikę Matki Bożej Większej i bazylikę św. Tekli. Uformowany w ten sposób plac nazwano Piazza dell'Arengo, od włoskiego słowa *arengario* oznaczającego siedzibę władz miejskich. Niestety żaden z wzniesionych wówczas obiektów nie przetrwał do naszych czasów – większość z nich, w tym kościół Matki Bożej Większej, została rozebrana już pod koniec XIV w., kiedy miastem rządził kolejny Visconti – Gian Galeazzo. W tym czasie rozpoczęto budowę katedry. W połowie XVII w. architekt Giuseppe Piermarini przebudował dotychczasowe *arengario* w reprezentacyjny **Pałac Królewski**.

Wraz z uniezależnieniem od Austrii w połowie XIX w. podjęto plan gruntownej modernizacji placu oraz całego miasta. Konkurs architektoniczny wygrał uznany

Kup książkę

Poleć książkę

włoski architekt Giuseppe Mengoni. W 1896 r. odsłonięto pomnik króla Wiktora Emanuela. Ostatnia poważna przebudowa została przeprowadzona przez faszystów, którzy w miejscu, gdzie Mengoni planował postawić łuk triumfalny, zbudowali nowe **Palazzo dell'Arengario** – jego bu-

dowa rozpoczęła się w 1936 r., a zakończyła w 1956 r. Obecnie mieści się tu **Muzeum Sztuki XX wieku**. Dziś plac tętni życiem, jest niemal zalany przez tłum ludzi, ale na szczęście, póki co, nie został zastawiony kamiennymi ogródkami, dzięki czemu nic nie zakłóca wspaniałego widoku.

Kup książkę

Poleć książkę

Katedra Narodzenia NMP

Dominującym punktem placu jest wspinała **★ katedra Narodzenia NMP** **❶ Duomo Santa Maria Nascente di Milano**; www.duomomilano.it; codz. 8.00–19.00, baptysterium 9.30–18.00, tarasy 9.00–19.00; katedra wstęp wolny, baptysterium 4 EUR, tarasy 8 EUR (wjazd windą 13 EUR), jeden z najbardziej rozpoznawalnych budynków Mediolanu i całego świata. Jej budowa rozpoczęła się w 1386 r. i trwała ponad 500 lat, choć konsekrowano go już w 1418 r. Niektórzy twierdzą jednak, że dopiero rok 1965, w którym ukończono ostatnie drzwi, można uznać za datę zakończenia budowy katedry. Dzięki temu reprezentuje różne style architektoniczne, głównie barok i neogoty. Fasada została ukończona w XIX w. na polecenie Napoleona, który tutaj koronował się na króla Włoch. Stąd neogotyckie okna ostrołukowe i sterczyny.

Początkowo katedra miała być zbudowana z wypalanej cegły, ale bardzo szybko Visconti zlecił użycie białego **mar-muru** znad jeziora Maggiore, transportowanego kanałem Navigli.

Świątynia zachwyca bogactwem elementów dekoracyjnych: zdobi ją 135 pinakli, 96 gargulców oraz blisko 3,5 tys. figur o wysokości 3–4 m. przedstawiających świętych – wszystkie one łącznie ważą ponad 325 tys. ton! Nad dekoracją świątyni pracował sztab wybitnych artystów z całej Europy.

Według różnych danych katedra Narodzenia NMP jest piątą lub siódmą pod względem wielkości świątynią na świecie. Ma 158 m długości i 93 m szerokości, a w jej wnętrzu może się zmieścić nawet 40 tys. osób. Zajmuje powierzchnię 11,5 tys. m². Pięcionawowe wnętrze podzielone jest rzędami 52 masywnych **kolumn** symbolizujących 52 tygodnie roku.

Wnętrze nakryte jest **sklepieniem krzyżowym**. Na lewo od wejścia widoczne są schody prowadzące na dół, do pozostałości po wczesnochrześcijańskiej **bazylice di Santa Tecla** i do ośmiobocznego **baptysterium** (Battistero Paleocristiano), w którym, jak chce miejscowa legenda, w 387 r.

Kup książkę

Poleć książkę

św. Ambrożego ochrzcił św. Augustyna. Wnętrze zdobią piękne witraże, w większości pochodzące z 2. poł. XV w. W sumie na 55 witrażach przedstawiono aż 3600 postaci.

Prezbiterium z 2. poł. XVI w. zaprojektowane zostało przez Pellegriniego na zlecenie św. Karola Boromeusza. Utrzymane jest w stylu typowym dla okresu kontrreformacji. Za ołtarzem znajdują się drewniane stalle z płaskorzeźbami z lat 1572–1620, które przedstawiają żywot św. Ambrożego. Pod prezbiterium znajduje się **krypta św. Karola Boromeusza**, a w pobliżu **skarbiec** mieszący dzieła sztuki, naczynia oraz szaty liturgiczne.

Czerwona lampka nad apsydą wskazuje miejsce, gdzie przechowywana jest jedna z najważniejszych relikwii znajdujących się w katedrze – jeden z gwoździ, którymi Chrystus miał być przybity do krzyża. Gwóźdź

co roku jest pokazywany wiernym podczas święta Podwyższenia Krzyża.

W prawym ramieniu transeptu znajduje się ciekawy manierystyczny **nagrobek Gian Giacomo Mediciego**, brata papieża Piusa VI. W lewym ramieniu transeptu znajduje się pięciometrowy brązowy **kandelabr Trivulzia**, wspaniałe dzieło sztuki złotniczej z XII w. autorstwa znanego złotnika Nicola de Verdun (autor m.in. wspaniałego ołtarza w podwieńskim klasztorze Klosterneuburg). Jest on ozdobiony scenami ze Starego Testamentu oraz wizerunkiem Trzech Króli i Madonny na tronie.

W kaplicy nawy północnej znajduje się **ołtarz**, z drewnianym krucyfiksem,

▼ Plac Katedralny

Kup książkę

Poleć książkę

który nosił Karol Boromeusz podczas procesji w czasie zarazy trawiącej miasto w 1576 r. Powyżej widać obraz *Znalezienie Prawdziwego Krzyża przez św. Helenę*. Tradycja Kościoła właśnie owej świętej przypisuje odnalezienie krzyża chrystusowego w Jerozolimie w latach 326–328. Następnie przekazała go swojemu synowi cesarzowi Konstantynowi.

Niezapomnianych wrażeń dostarcza wizyta na **tarasach** rozciągających się na dachu katedry. Rozpościera się stąd piękny widok na miasto (przy dobrej pogodzie widoczne są nawet Alpy). Z niecodziennej perspektywy można się również przyjrzeć elementom dekoracyjnym – sterczynom, gargulcom, rzeźbom itd. Na szczycie wieży znajdującej się na przecięciu nawy głównej z transeptem, na wysokości 108,5 m widoczna jest wysoka na 4,16 m połączana figura *La Maddonnina* wykonana przez Giuseppe Binięgo w 1774 r.

Pałac Królewski

Stojąc przodem do fasady katedry i spoglądając na prawo, ujrzymy nieco cofnięty w południowej pierzei placu ★ **Pałac Królewski** ① **Palazzo Reale, Piazza del Duomo 12; www.artpalazzoreale.it; pn. 14.30–19.30, wt.–śr., pt. 9.30–19.30, czw., sb. 9.30–22.30, nd. 12.30–19.30; wstęp wolny.** W XI w. był siedzibą komuny miejskiej, a w 1. poł. XIV w. został poddany gruntownej przebudowie i stał się rezydencją władców Mediolanu – Viscontich i Sforzów. Gdy Galeazzo Maria Sforza przeniósł swoją rezydencję do innego pałacu, obiekt zaczął popadać w ruinę. Na przełomie XV i XVI w., wraz z upadkiem Sforzów i zajęciem miasta przez Francuzów całkowicie zrezygnowano z używania Castello Sforzesco, a reprezentanci Ludwika XII i Franciszka I ponownie ulokowani zostali w Pałacu Królewskim. W 1546 r. na stałe zamieszkał tu gubernator hiszpański Ferrante Gonzaga,

▲ Palazzo Reale – widok z dachu katedry

Kup książkę

Poleć książkę

Święty Karol Boromeusz

Karol Boromeusz pochodził ze znaczącej arystokratycznej rodziny. Urodził się w 1538 r. pod Novarą w Piemontcie. Był jednym z synów Małgorzaty Medici, siostry papieża Piusa IV. Już w dzieciństwie został przeznaczony do stanu duchownego. Później odebrał staranne wykształcenie w Pawii i Mediolanie, gdzie uzyskał stopień doktora prawa cywilnego i kanonicznego. Wkrótce wuj mianował go kardynałem. Świecenia kapłańskie i sakrę biskupią przyjął równocześnie w 1563 r., także w tym roku w kaplicy Sykstyńskiej został konsekrowany na arcybiskupa Mediolanu. Cieszył się zaufaniem papieża; w niedługim czasie stał się jego prawą ręką i drugą osobą Państwa Kościelnego. Prowadził działalność edukacyjną oraz dobroczynną. Doprowadził do wznowienia obrad soboru trydenckiego, a później gorliwie realizował jego postanowienia. W Mediolanie ufundował m.in. seminarium duchowne, liczne szkoły (w tym żeńskie), sierocińce, przytułki dla ubogich. Sprowadził nowe zakony: jezuitów, kapucynów i teatynów. Powołał do życia zgromadzenie oblatów św. Ambrożego – bractwo nauki chrześcijańskiej. Dążył do tego, aby kler katolicki był dobrze wykształcony, żył skromnie i dzielił się kościelnym bogactwem z ubogimi. Na konklawe w 1572 r. był kontrkandydatem papieża Grzegorza XIII. W czasie wielkiej epidemii w Mediolanie w 1576 r. przewodniczył ulicznym procesjom pokutnym, idąc boso, z powrozem na szyi oraz krzyżem w ręku; sam też odwiedzał chorych i umierających. Zmarł przedwcześnie 3 listopada 1584 r. jako ofiara szalejącej w Mediolanie epidemii złośliwej febry. Kanonizowany przez Pawła V w 1610 r.

który przyczynił się do rozkwitu obiektu i uczynił z niego prawdziwą rezydencję książęcą. W 1598 r. zaczął tu działać **teatr dworski** – pierwszy w Mediolanie stały teatr, który gościł m.in. Mozarta. Budynek spłonął w 1776 r., ale już dwa lata później Giuseppe Piermarini postawił dzisiejszy obiekt przeznaczony dla arcyksięcia Austrii Ferdynanda. W 1920 r. król Wiktor Emanuel III ofiarował obiekt miastu, a po II wojnie światowej przeznaczono go na sale wystawowe.

Dziś w pałacu mieści się m.in. **Muzeum Katedralne** Museo del Duomo; www.duomomilano.it; wt.–nd. 10.00–18.00 (czw. i sb. do 22.00); wstęp 6 EUR, ulgowy 4 EUR, bilet łączony: tarasy katedry oraz muzeum 11 EUR lub 15 EUR

(wjazd windą). Wystawy czasowe: pn. 14.30–19.30, wt., śr. 9.30–19.30, czw.–nd. 9.30–24.00; **ceny biletów zmienne**, które poza ekspozycjami stałymi organizuje prestiżowe wystawy czasowe.

Muzeum podlega instytucji Veneranda Fabbrica di Milano del Duomo powołanej w 1387 r. przez Giana Galeazzo Viscontiego jako organ nadzorczy nad budową katedry, a następnie dbający o jej utrzymanie i konserwację. Organizacja ta nieprzerwanie od ponad 600 lat zapewnia ochronę architektoniczną i artystyczną świątyni, a także promuje jej dziedzictwo artystyczne. W 1948 r. Fabbrica del Duomo otrzymała kilka pomieszczeń w najstarszym skrzydle Palazzo Reale.

Kup książkę

Poleć książkę

Kościół św. Wawrzyńca

Aby dotrzeć do kolejnej świątyni na naszej trasie, trzeba udać się spod bazyliki św. Ambrożego najlepiej ulicą Edmondo de Amicis około kilometra na wschód. Dojdziemy wtedy do ★ **kościół św. Wawrzyńca** ⓘ **San Lorenzo Maggiore**; www.sanlorenzomaggiore.com, pochodzącego z przełomu IV i V w., a więc jeszcze z czasów rzymskich. Okoliczności jego powstania i fundator nie są jednak pewni, a uczeni lansują kilka teorii na ten temat. Jest to jeden z najstarszych zachowanych kościołów zachodniego chrześcijaństwa, który został zbudowany na planie centralnym. Przez całe średniowiecze świątynia była jednym z najważniejszych punktów na religijnej mapie miasta.

Przed kościołem stoi wspianą kolumnada rzymska – **Colonne di San Lorenzo**. Jest to szesnaste kolumn korynckich, które powstały w II lub III w. dla nieznanego świątyni. W IV w. przeniesiono je na dzisiejsze miejsce.

Niestety wieki XI i XII przyniosły same katastrofy, w tym pożary (szczególnie niszczycielski okazał się ten w 1071 r., kiedy spaliło się

niemal całe wnętrze kościoła), a także trzęsienia ziemi, które podważyły konstrukcję kompleksu, tak że na przełomie XII i XIII w. konieczna była całkowita restauracja obiektu. Ponieważ w połowie XII w. Fryderyk Barbarossa walczył z Ligą Lombardzką o wpływy w miastach północnej Italii, co w Mediolanie doprowadziło do zniszczenia niemal wszystkich powstałych jeszcze w starożytności budowli, to właśnie ten kościół stał się wzorem klasycznej architektury dla renesansowych twórców poszukujących antycznych inspiracji.

5 czerwca 1573 r. zawałowała się kopuła bazyliki. Natychmiast przystąpiono do jej rekonstrukcji, ale odbudowa przeciągnęła się aż do 1619 r. W międzyczasie doszło podobno do cudu za sprawą św. Karola Boromeusza, bowiem w 1586 r., w rok po jego śmierci, podczas wystawiania na widok publiczny obrazu *Matki Boskiej karmiącej mlekiem* doszło do uzdrowienia ciężko chorej kobiety. Od tego momentu znacznie wzrosły datki na kościół, a tym samym na odbudowę kopuły.

Wnętrze przywodzi na myśl najlepsze realizacje wczesnych chrześcijańskich świątyń centralnych,

▼ Kościół
św. Wawrzyńca

Kup książkę

Poleć książkę

▲ Colonne di San Lorenzo

takich jak kościół San Vitale w Rawennie czy kaplica pałacowa w Akwizgranie. Kopuła otoczona przez cztery apsydy wspiera się na ażurowych ścianach pełnych filarów i arkad, za którymi kryją się okna. Dzięki temu wewnątrz jest dużo światła, a kościół wydaje się bardzo lekki.

Plac Vetra

Mniej więcej od połowy XIV w. aż do 1840 r. za bazyliką na **placu** zwanym **Vetra** odbywały się publiczne egzekucje. Nazwa placu nawiązywała zapewne do łańciskiego Castra Vetera, czyli rzymskiego obozu wojskowego założonego w celu obrony stojącego tu w starożytności pałacu cesarskiego. Nazwę tę nosił także kanał, nad którym szczególnie dużo było zakładów garbarskich spuszczających tu swoje ścieki, przez co okolica śmierdziała i była całkowicie nieprzyjazna mieszkańcom. W 1830 r. władze austriackie postanowiły uporządkować teren przykościelny. Rozebrano przylegające

do świątyni domy, zwłaszcza garbarzy, dzięki czemu powstał m.in. ładny plac przed świątynią, zaprzestano egzekucji, a kanał zasypano. W latach 1944–45 okoliczne zabudowania zostały zniszczone w czasie bombardowań, po wojnie ich nie odbudowano, co przyczyniło się do utworzenia przestronnego parku, z którego roztaczają się ładne widoki na kościół, a także na bazylikę Sant'Eustorgio. Park nazywany jest z tego powodu **Parco delle Basiliche**, a w ostatnim czasie parkiem Jana Pawła II (Parco Papa Giovanni Paolo II); zajmuje powierzchnię 40 700 m².

Brama Ticinese

Nieopodal kościoła, kilkadziesiąt metrów na południe wznosi się zachowana średniowieczna **brama Ticinese** (Porta Ticinese). W połowie XI w. zbudowano tu mury miejskie tak, że kościół znalazł się w ich obrębie, wcześniej brama rzymska stała nieco dalej na

Kup książkę

Poleć książkę

▲ Porta Ticinese

północ w pobliżu placu Largo Carrobbio. Brama została następnie przebudowana w 1329 r. przez Azzone Viscontiego. Nazwę zawdzięcza temu, że niegdyś biegła tędy droga do Pawii, która w starożytności nazywała się Ticinum. Wieńczy ją rzeźba *Madonna z Dzieciątkiem i św. Ambrożym ofiarowującym model*

▼ Bazylika
św. Eustorgiusza

Kup książkę

Poleć książkę

miasta z pracowni Giovanniego di Balduccio. W 1865 r. do budowli dobudowano dwie wieże. Dziś przez bramę prowadzone są tory tramwajowe.

Bazylika św. Eustorgiusza

Udawszy się na południe Corso di Porta Ticinese, po ok. 500 m dotrzemy do ciekawego obiektu sakralnego pod nietypowym wezwaniem **św. Eustorgiusza** (Sant'Eustorgio). Swoją historię sięga IV w., a powstał z myślą o przechowaniu w nim relikwii Trzech Króli, które miał przywieźć w połowie IV w. do Mediolanu z Konstantynopola biskup Eustorgiusz. W XI w. rozpoczęto budowę nowej świątyni, która ciągnęła się przez kilka stuleci – dopiero w XIV w. stanął trójnawowy korpus o sklepieniu krzyżowym. W ramieniu południowym transeptu stoi **sarkofag** z czasów rzymskich, w którym przywieziono wspomniane relikwie. Jak chce miejscowa legenda, był on tak ciężki, że wiozący go wóz zatrzymał się na odpoczynek u bram miasta – właśnie w tym miejscu stanął niebawem kościół. W 1146 r. Fryderyk Barbarossa przeniósł relikwie do Kolonii, gdzie zostały złożone we wspólnym relikwiarzu autorstwa

▲ Kanały Navigli

Mikołaja z Verdun. Część z nich wróciła do Mediolanu w pierwszych latach XX w. W ołtarzu znajduje się marmurowy tryptyk *Podróż Trzech Króli*. Tutaj też znajdują się szczątki św. Eustorgiusza.

Nowa Brama Ticinese

Niedaleko na południe od kościoła św. Eustorgiusza znajduje się ruchliwy Piazza XXIV Maggio, na którym znajdziemy zespół klasycystycznych budynków składających się na **Nową Bramę Ticinese**. Wysoki gmach centralny w formie łuku triumfalnego zaczęto budować w 1801 r. na cześć Napoleona. Bramie towarzyszą dwa niższe, stojące naprzeciw siebie budynki dawnych miejskich rogatki, które wyznaczały granicę miasta na początku XIX w.

Kanały Navigli

Obok bramy znajdziemy rozległy zbiornik wodny będący dawnym mediolańskim portem; jest to pozostałość dużego systemu kanałów – **Navigli**. W wielu

z nich nie ma już wody, ale stanowią nie lada atrakcję turystyczną. Pięć korytarzy wodnych pociągniętych przez Lombardię miało zapewnić komunikację między jeziorami Como i Maggiore, rzekami Ticino i Padem, a w końcu z Morzem Adriatyckim. Pierwsze powstały podobno już w czasach antycznych, w VI w. p.n.e. za panowania króla etruskiego Tarkwiniusza Pysznego, a kolejne w czasach rzymskich. Jednak znane nam współcześnie kanały zaczęto budować w XII w. w czasach konfliktu Mediolanu z cesarzem Fryderykiem Barbarossą. Ponieważ sąsiednia Pawia działała w porozumieniu z wojskami cesarskimi, Mediolan musiał zbudować wewnętrzną fosę obronną. W następnym stuleciu została przekształcona w tzw. Naviglio Grande, który połączył rzekę Ticino z Mediolanem. To nim zaczęto spławiać z gór do miasta marmur, który wykorzystano przy budowie katedry rozpoczętej w 1386 r. Był też bardzo ważny z punktu widzenia gospodarki rolnej – nawadniał pola

Kup książkę

Poleć książkę

Na północ od Mediolanu Nizina Padańska zaczyna przechodzić w Pogórze Alpejskie, na obszarze którego występują liczne jeziora pochodzenia polodowcowego. Z zachodu na wschód są to jeziora: **Maggioro** (dzielone pomiędzy włoską Lombardię i Piemont oraz szwajcarski kanton Ticino), **Lugano** (także dzielone z Ticino), **Como**, **Iseo**, **Idro**, **Varese** oraz **Garda** (na którym przebiega granica z regionem Wenecji Euganejskiej oraz Trydentem).

Wokół jezior panuje łagodny klimat, który umożliwia wegetację roślinności,

m.in. śródziemnomorskiej. Spotkać tu zatem można drzewa cytrusowe, oleandry, cedry, a nawet cyprysy i palmy. Uprawa się winorośl oraz oliwki. W tutejszych wodach żyją powszechnie występujące gatunki ryb, m.in. ukleja biała, kleń, karp, sieja pospolita, węgorz europejski, miętus i szczupak pospolity, okoń europejski oraz lin.

Piękna sceneria podalpejskiej przyrody oraz ciekawe miasteczka sprawiają, że od dawna kwitnie tu turystyka – także aktywna, piesza (górska) i rowerowa.

Jezioro Garda

Najbardziej wysuniętym na wschód wielkim jeziorem regionu jest Garda. To największe jezioro we Włoszech. Ze względu na położenie, klimat i liczne atrakcje jest bardzo popularnym celem

wakacyjnych wyjazdów. Leży w połowie drogi między Weroną a Brescią oraz między Wenecją i Mediolanem. Jest więc też doskonałą bazą wypadową do tych wspaniałych miast. Administracyjnie

podzielone jest między regiony Lombardia (zachodnie wybrzeże), Wenecję Eugenejską (wschodnie wybrzeże), natomiast północny skrawek należy do Trydentu.

Jezioro jest ułożone południkowo, ma długość ok. 55 km i szerokość od 4 km w północnej do 12 km w południowej części. Lodowiec 5–6 mln lat temu pogłębił dotychczasową dolinę – stąd wydłużony kształt jeziora. Północna część jest znacznie węższa od południowej, otoczona wysokimi górami, z których większość należy do alpejskiego **łańcucha Baldo** (Gruppo del Baldo), a jej kształt jest typowy dla doliny morenowej. Część południowa, szersza, znajduje się na przedpolu gór. Włosi mówią, że Garda ma kształt skrzypiec, jednak aby się tego doszukać, trzeba dość mocno wytężyć wyobraźnię. Zbiornik jest bardzo głęboki – średnia głębokość wynosi 136 m, a największa głębokość 346 m. Główną rzeką zasilającą jezioro jest Sacra,

a zasilają je także Povale, Varone i liczne strumienie górskie, natomiast jedyną rzeką przepływającą przez Gardę jest

Parki wodne i centra rozrywki w okolicy jeziora Garda

- ◆ **Gardaland**, Località Ronchi, Castelnovo del Garda, www.gardaland.it/resort
- ◆ **Movie Studios i Aqua Paradise** – Canevaworld, Località Fossalta 1, Lazise, www.canevaworld.it
- ◆ **Parco Acquatico Cavour**, Valeggio sul Mincio, www.parcosquaticoacavour.it
- ◆ **Parco Acquatico Picoverde**, Via Ossario 19, Custoza di Sommacampagna, www.picoverde.it
- ◆ **Park Jungle Adventure**, Strada per Lumini, San Zeno di Montagna, www.jungleadventure.it

Mincio, lewy dopływ Padu. W wodach jeziora występuje endemiczny gatunek ryby *salmo carpio*. Spotkać ją można jeszcze w kilku jeziorach alpejskich. Na zboczach wokół północnej części jeziora uprawia się winorośl i produkuje lokalne wino, cieszące się dużą popularnością.

Na jeziorze jest kilka małych wysepek i pięć dużych. Największą wyspą jest **Isola del Garda**, położona ok. 200 m od przylądka Capo San Fermo znajdującego się po zachodniej stronie jeziora w południowej jego części. Wyspa jest wydłużona równoleżnikowo i ma wymiary 900 x 125 m. Blżej południo-

Kup książkę

Poleć książkę

wego brzegu jest Isola San Biagio, zwana też Isola dei Conigli. Ponadto znajdują się tu wyspy: Isola dell'Olivo, Isola di Sogno i Isola di Trimelone po północno-wschodniej stronie.

Już w czasach antycznych mieszkańcy rzymskich miast, szczególnie Werony, największego ówczesnego miasta północnych Włoch, upodobali sobie teren wokół jeziora na miejsce letniego wypoczynku. Także dziś jest to popularne miejsce wśród turystów z całej Europy, co ma swoje minusy, ponieważ kurorty, zwłaszcza w sezonie (głównie w sierpniu), są bardzo zatłoczone, pełne także rodzin z dziećmi. Jeśli ktoś ceni sobie ciszę i spokój, powinien wybrać się tu po sezonie – jest równie malowniczo, ale znacznie spokojniej.

W X w. wokół jeziora zaczęły powstawać warownie, wokół których w następnych stuleciach rozwinęły się miasteczka. Kilka z tych zamków, w całości lub fragmentarycznie, zachowało się do naszych czasów. Tak więc okolica oferuje nie tylko relaks nad brzegiem jeziora, ale także interesujące miejsca dla lubiących zwiedzanie.

▼ Sirmione

Desenzano del Garda

Na południowo-zachodnim wybrzeżu jedną z głównych miejscowości, a zarazem pierwszą od strony Brescii, jest Desenzano del Garda (28 tys. mieszkańców). Jest to elegancki kurort, wypełniony niewysokimi kamienicami i willami, w których zazwyczaj znajdują się przyjemne hotele. Centrum ulokowało się na nabrzeżu, przy niewielkim porcie.

Sirmione

Na południowym wybrzeżu, głęboko w jezioro wcina się wąski cypel. Na jego skraju ulokowało się urokliwe miasteczko Sirmione, całe wypełnione zabytkami. Unikatowe położenie, a także malownicza starówka czynią z miejscowości największą atrakcję turystyczną nad Gardą.

Historia

U schyłku antycznego **Rzymu**, w IV–V w. osada została ufortyfikowana w celu obrony przed atakującymi barbarzyńcami. Dzięki temu przetrwała do czasów Longobardów. Ansa, żona króla Dezideriusza, założyła w mieście klasztor

Kup książkę

Poleć książkę

i kościół. Około 1000 r. miasto stało się wolną **komuną miejską**, ale na początku XIII w. weszło w posiadanie kondotiera Mastino I z rodziny La Scala, który najprawdopodobniej ufundował tutejszy zamek. Militarne znaczenie miasta utrzymało się do XVI w., choć garnizon stacjonował tu do wieku XIX. Dynamiczny rozwój Sirmione miał miejsce w czasie tzw. **epoki Scaligera** (XI–XIV w.). Wówczas wybudowano większość kamienic na dzisiejszej starówce, wzniesiono kilka kościołów i zamek, który jest wizytówką miasta.

W 1405 r. Sirmione znalazło się pod kontrolą **Republiki Wenecji**. Tutejsze fortyfikacje straciły wówczas na znaczeniu na rzecz pobliskiej Peschieri, która lepiej chroniła interesy Republiki. W Sirmione pozostał jednak wciąż garnizon wojskowy. Od 1797 r. Sirmione – z krótką przerwą

w czasie wojen napoleońskich – należało do **Austrii**, a od 1861 r. do zjednoczonego Królestwa Włoch.

Miasto słynie ze swoich **ciepłych źródeł** – można z nich skorzystać w niektórych hotelach i ośrodkach SPA&Wellness. Już pod koniec XIX w. ówczesna technologia pozwoliła na wydobywanie wód termalnych spod jeziora. O istnieniu leczniczych źródeł na tym terenie wiedzano od wieków, jednak dopiero specjalne rury zamontowane w tym okresie umożliwiły uruchomienie tutaj pierwszego hotelu ze SPA.

Dziś Sirmione zamieszkuje ponad 7 tys. osób, a głównym źródłem utrzymania mieszkańców jest **turystyka**. Sprzyja temu niezwykle malownicze położenie, dobra infrastruktura hotelowo-restauracyjna i śródziemnomorski klimat.

▼ Zamek Scaligero

Kup książkę

Poleć książkę

Poza rodowitymi Włochami miasto chętnie odwiedzają Niemcy i Austriacy, którzy mają tutaj stosunkowo blisko.

Warto zobaczyć

Droga do historycznego centrum Sirmione prowadzi wzdłuż głównej ulicy, wokół której zlokalizowane są hotele i restauracje. Wzdłuż traktu jest ulokowanych kilka dużych parkingów. Dlatego też droga zazwyczaj jest całkowicie zakorkowana i pokonanie krótkiego dystansu zajmuje wiele czasu. Najlepszym rozwiązaniem jest pozostawienie samochodu na jednym z pierwszych parkingów i dotarcie pieszo do celu. Wjazd do historycznego centrum Sirmione możliwy jest dla osób posiadających specjalne zezwolenia lub rezerwację pokoju w niektórych hotelach na terenie starówki, choć uliczki są tu tak wąskie, że mieści się w nich ledwie jedno auto.

Malowniczo położony ★ **zamek Scaligero** niemal wyrasta z wody. Budowla, choć była kiedyś militarną fortyfikacją, to dziś wygląda nieco jak bajkowa dekoracja teatralna, co czyni ją jednym z najbardziej fotografowanych miejsc nad jeziorem. Jest to rzadki przykład portowego założenia obronnego z czasów średniowiecza. Stacjonowała tu niewielka flota należąca do rodu. Budowa rozpoczęła się w 1277 r. Warownia to budowla ze ścianami kurtynowymi z blankami i trzema narożnymi wieżami obserwacyjnymi.

Zamek od lądu oddzielony jest fosą. Dawniej na jego teren można się było dostać tylko poprzez most zwodzony. Jego położenie miało znacznie strategiczne, ponieważ strzegło wejścia na półwysep, gdzie leżało średniowieczne miasto, a dalej na ląd stały. Szczególnie warte polecenia jest wejście na wieżę

(choć w sezonie trzeba nieco postać w kolejce), bowiem rozpościera się z niej wspaniały widok.

Obok zamku wznosi się mały **kościół Sant'Anna della Rocca** użytkowany przez załogę garnizonu. Wewnątrz znajdują się malowidła z XIV–XVII w. W centrum znajduje się jeszcze **kościół Santa Maria Maggiore** z końca XV w.

Dalej na północ, w miejscu, gdzie zwarta zabudowa ustępuje wolno stojącym budynkom, przy Piazza Giosuè Carducci wznosi się piękny **Palazzo Maria Callas**, nazwany tak na cześć jego niedawnej właścicielki, słynnej śpiewaczki operowej. Otrzymała go w 1949 r. od swojego męża, biznesmena Giovanniego Meneghiniego.

W najwyższym punkcie półwyspu znajduje się romański **kościół San Pietro in Mavino**, zbudowany w XIII w. na miejscu świątyni z VIII w. Wewnątrz znajdują się ciekawe freski, najstarsze z XII w.

Kolejna atrakcja Sirmione, to ★ **Grotte di Catullo** ⓘ www.grottedicatullobeniculturali.it; III–X: wt.–sb. 8.30–19.30 (nd. 18.30); pozostała część roku: wt.–sb. 8.30–17.00 (nd. 8.30–14.00); wstęp 6 EUR, ulgowy 3 EUR. Jest to kompleks budowli z czasów rzymskich, datowany na przełom er (I w. p.n.e. – I n.e.), wokół których wciąż trwają prace archeologiczne. Znajdziemy je w najbardziej wysuniętej na północ części miasta, niemal u końca cypla. Jest to znakomity przykład prywatnej rezydencji w północnych Włoszech, zbudowanej na planie prostokąta o wymiarach 167 × 105 m. Po wykupieniu biletu wstępu można spacerować wśród ruin i jednocześnie z góry podziwiać panoramę okolicy, a także oglądać starożytne eksponaty znajdujące się w muzealnych salach.

Travelbook to Twój niezastąpiony towarzysz podróży. Wskaże Ci najważniejsze atrakcje, podpowie, czego szukać poza głównymi szlakami i wprowadzi w świat miejscowych obyczajów. Znajdziesz w nim opisy najciekawszych regionów i miast, a sprawdzone informacje praktyczne umożliwią staranne zaplanowanie podróży.

Mediolan i Lombardia

Lombardia to jeden z najbardziej atrakcyjnych regionów Włoch północnych. Znajduje się tu Mediolan – nowoczesna metropolia zwana drugą stolicą Italii, słynąca ze wspaniałej katedry, a także wiele innych historycznych miast. A przecież Lombardia to nie tylko bogata kultura miejska – to również cenne przyrodniczo Alpy, będące rajem dla wędrowców i narciarzy, oraz efektowne krajobrazowo jeziora przedalpejskie. Region warto odwiedzić także dla wyrazistej kuchni regionalnej i cenionych miejscowych win.

PRZY
ZAKUPIE
**ebook
gratis**

*Instrukcję pobrania wersji
elektronicznej przewodnika
znajdziesz na ostatniej
stronie książki!*

- Imponująca katedra mediolańska
- Średniowieczne miasta
- Wyniosłe szczyty Alp
- Znakomita infrastruktura turystyczna
- Połudowcowe jeziora przedalpejskie
- Kuchnia i wina dla koneserów

Nr katalogowy: 37630

Księgarnia internetowa:
<http://bezdroza.pl>

Zamówienia telefoniczne:
0 801 339900

0 601 339900

Bezdroża

Przewodniki Ładzi Ciekawych

Sprawdź najnowsze promocje:
 ① <http://bezdroza.pl/promocje>
 Przewodniki najchętniej czytane:
 ② <http://bezdroza.pl/bestsellery>
 Zamów informator podróżniczy:
 ③ <http://bezdroza.pl/newsletter>

Helion SA
 ul. Kościuszki 1c, 44-100 Gliwice
 tel.: 32 230 98 63
 e-mail: bezdroza@bezdroza.pl
<http://bezdroza.pl>

ISBN 978-83-283-2125-0

9 788328 321250 >

Cena 24,90 zł

PROGRAM PARTNERSKI

GRUPY WYDAWNICZEJ HELION

1. ZAREJESTRUJ SIĘ
2. PREZENTUJ KSIĄŻKI
3. ZBIERAJ PROWIZJĘ

Zmień swoją stronę WWW
w działający bankomat!

Dowiedz się więcej i dołącz już dzisiaj!

<http://program-partnerski.helion.pl>

GRUPA WYDAWNICZA

 Helion SA